

Deniz Gücü: Okyanusların Tarihi ve Jeopolitik Önemi

James Stavridis, Çev. Nil Tuna, Varol Ataman

İstanbul, Epsilon Yayınları, 2021, 432 sayfa, ISBN-13: 978-6051738093

Murat ÇINAR*

Yazar, Emekli Amiral James Stavridis, ABD Deniz Harp Okulu mezunu ve 35 yıldan daha fazla bir süre ABD Donanmasında aktif olarak görev almış bir subaydır. Savaşlarda muhariplere ve uçak gemisi saldırı gruplarına komutanlık yapmış, dört yıldızlı amiral sıfatıyla yedi yıl, NATO Müttefik Kuvvetler Yüksek Komutanlığına seçilmiş ilk Donanma subayı sıfatıyla ise dört yıl görev almıştır. Donanmadan emekli olduktan sonra, 2013 yılında, Tufts Üniversitesi Fletcher Hukuk ve Diplomasi Fakültesine dekan olarak atanmıştır. *New York Times*, *Washington Post* ve *Atlantic* gibi gazetelere küresel güvenlik meselelerine dair birçok yazı yazmıştır. Yazarın ailesinin kökeni Anadolu Rumlarına dayanmaktadır.

Deniz Gücü: Okyanuslarının Tarihi ve Jeopolitik Önemi kitabı, ABD Donanmasının emekli amirali olan Stavridis'in 2. kitabıdır. Okyanusların önemini ve küresel güvenlik üzerindeki etkisini anlatmak ve deniz gücünün önemi üzerine bir kavrayış oluşturmak kitabın yazılış amacıdır. Orijinal ismiyle "Sea Power: The History and Geopolitics of the World's Oceans" kitabı ilk olarak 2017 yılında yayımlanmıştır. Kitap, Ocak 2021'de Nil Tuna ve Varol Ataman'ın çevirisi ile Türk okuyucusuna sunulmuştur. Kitap içeriği itibarıyla denizciler, coğrafyacılar, tarihçiler, uluslararası ilişkiler ve politika ile ilgilenenlere hitap etmektedir.

Kitap, bir denizcinin yıllara dayanan tecrübesi ile okyanus ve kıyılarındaki ülkelerde yaşanan gelişmelerin

* Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Bölgesel Coğrafya Anabilim Dalı, muratcinar@karabuk.edu.tr

birbirlerini nasıl etkilediğini okuyucuya aktaran iki yönlü bir eserdir. Yazar tarafından oluşturulan kitabın içerik tasarımı incelendiğinde alt başlıkların okyanus ve denizlerin tarihî ve jeopolitik önemine dikkat çekmek istediği görülmektedir. Yazarın 35 yıldan fazla bir süre farklı rütbelerde görev yaptığı, dünyanın en büyük donanması olan ABD ordusunda edinmiş olduğu deneyimler kitap içerisinde çeşitli anekdotlar hâlinde verilmiştir. Yazar, görev yaptığı süreç içerisinde taktiksel, operasyonel, stratejik ve siyasi bilgisinin yanında hünelerinin nasıl geliştiğini ifade ederken okuyucu da kitabın farklı bölümlerinde bu tespiti yapabilmektedir. Yazar, okyanusların tarihi hakkında bilgiler paylaşırken aynı zamanda günümüz dünyasında aynı coğrafyalarda yaşanan zorluklara değinmekte, bunlarla ilgili çözüm önerilerinde bulunmaktadır. Yazar kitabını okyanuslarda elde ettiği deneyimlerini denizcilik sahasındaki küresel meselelerle harmanlayarak jeopolitik bir yaklaşım içinde incelemiş ve deniz jeopolitiğinin gerçekleri ile biçimlendirmiştir.

Yazar, eserinde coğrafya, tarih ve ulusal güvenlik kaygıları hakkında bilgilendirici bir çalışma ortaya koymuştur. Kitapta; “Süper güçler nasıl okyanuslarda doğdu?”, “Okyanusların insanlık tarihindeki stratejik önemi nedir?”, “Deniz gücü bugün yaşadığımız ve yarın yaşayacağımız dünyayı nasıl şekillendirdi?” gibi sorulara cevaplar vermektedir.

Özet: Kitap, “Deniz Bir Bütündür” başlıklı bir giriş bölümü ile başlamaktadır. Daha sonra 9 başlık altında kitap içeriği oluşturulmuştur. Bu başlıklar “1. Pasifik-Bütün Okyanusların Anası”, “2. Atlantik Okyanusu-Sömürgeleşmenin Beşiği”, “3. Hint Okyanusu-Geleceğin Denizi”, “4. Akdeniz-Deniz Savaşlarının Başladığı Yer”, “5. Güney Çin Denizi-Olası Bir Çatışma Bölgesi”, “6. Karayipler-Geçmiş Takılıp Kalan”, “7. Arktik Okyanusu-Umut ve Tehlike-Arktik Okyanusu’nun Vadettikleri- Tehlikeleri-ABD’nin Ne Yapması Gerekıyor”, “8. Kanunsuz Deniz-Suç Mahalli Okyanuslar”, “9. Amerika ve Okyanuslar-21. yy. İçin Bir Deniz Stratejisi-Korsanlık-Balıkçılık-Çevre-Biz Ne Yapmalıyız” alt başlıklarından oluşmaktadır. Kitabın sonunda daha detaylı okumalar yapmak isteyenler için “İleri Okuma Listesi” verilmiştir.

Yazar, tüm denizlerin bir olduğunu belirttikten sonra, okyanusların ve büyük denizlerin her birine ayrı bir bölüm ayırmaktadır. Denizlerin büyüklüğü, denizcilik tarihi, ticari önemi ve her birinin çağdaş stratejik sorunları hakkında bilgiler verilmektedir. Yazar, denizlerin her biri hakkındaki büyük turunu bitirdikten sonraki son iki bölümde dünyanın güncel sorunları hakkında değerlendirmelerde bulunmaktadır. Bu iki bölümden biri olan “Suç Mahalli Olarak Okyanuslar”, kitabın en dikkat çekici bölümlerinden biridir. Yazar, bu bölümde “korsanlık, yasa dışı balıkçılık” üzerine odaklanırken deniz ortamının kirlenmesini de ayrıntılı olarak incelemektedir.

Kitabın giriş kısmı “Deniz Bir Bütündür” başlığıyla oluşturulmuştur. Başlığı oluşturan cümleyi yazar ilk defa, ABD Deniz Harp Okulu 2. sınıfında Britanyalı bir binbaşı olan eğitmenen duymuştur. Asıl öğrendiği şeyin dünyadaki bütün okyanusların birbirleriyle bağlantılı olduğu ama bir o kadar da ayrı düşüğüdür. Yazar, bu durumu “Deniz gerçekten bir bütündür, özellikle de jeopolitik olarak. Güney Çin Denizi’ndeki gerilimden tutun da Karayiplerdeki kokain kaçakçılığına, Afrika kıyılarındaki korsanlığa ve

kuzey Atlantik'te yeniden ortaya çıkmakta olan soğuk savaşa kadar suların bu küresel olaylar üzerinde çok önemli bir etkisi vardır” şeklinde örneklendirmektedir.

Yazar, bu bölümde okyanuslara dair vurgulamaya çalıştığı iki önemli unsurdan söz etmektedir. Bunlardan ilki, bir denizcinin kişisel deneyimi, ikicisiyse okyanusların jeopolitiği ve bu bilim dalının karada meydana gelen olaylara nasıl etki ettiği.

Yazar, 1. bölümde, Pasifik'i büyüklüğü yüzünden tüm okyanusların anası olarak düşünmeye meyilliyiz şeklinde ifade ederek Pasifik'in 166.000.000 km²lik alanı ile tek başına dünyadaki kara parçalarının hepsinden daha büyük olduğunu vurgulamaktadır. Buna “*Pasifik okyanusuna kıyısı olan tüm ülkeler, okyanusu sonu gelmeyen bir avluya benzetirler*” şeklinde örnek vermektedir. Pasifik ve Atlantik'in, kıyılarındaki ulusların geleneksel deniz kuvvetlerine sahip olmalarından dolayı tarihsel süreç içerisinde önemli yerleri işgal ettiklerini belirtmektedir. Pasifik'in Coğrafi Keşifler sonrasında İspanyolların kontrolünde olduğunu, ardından Portekizliler, Britanyalılar, Fransızlar ve Hollandalıların da oyuna dâhil olduğunu belirtmektedir. 19. yy. ortalarından itibaren ABD, Rusya ve Japonya'nın bu coğrafyada hâkimiyet mücadelesine giriştiklerine değinmektedir. Teknolojik imkânların (füze, uçak ve gemi menzilleri) günümüz şartlarına göre daha geride olduğu dönemlerde kıyı ülkelerinin Pasifik'in büyüklüğünü arkalarında hissederek doğal bir tampon bölge sağladıklarını ifade etmektedir. Günümüzdeki durum hakkında yazar, Güney Kore, Avustralya, Vietnam, Tayvan gibi ülkelerin de son yıllarda savunma harcamalarının arttığını; Pasifik Okyanusu'ndaki silahlanma yarışının büyük bir tehlike arz ettiğini fakat bölgenin barışçıl bir biçimde gelişme ihtimalinin de yüksek olduğunu; Kuzey Kore sayılmazsa bölgede bir ülkenin savaş açma ihtimalinin düşük olduğunu söylemektedir. Yazar, 21. yüzyılın Pasifik Çağı olacağını, Pasifik'in bu yüzyıla egemen olacağını düşünmektedir.

2. bölüm “Atlantik Okyanusu-Sömürgeleşmenin Beşiği”dir. Yazar, Atlantik'in Amerikan medeniyetinin oluşmasındaki öneminin kaçınılmaz bir gerçek olduğunu ifade etmektedir. Her zaman bildiğimiz medeniyetimizin beşiği olacağını; özellikle de geniş sorumluluk alanıyla beraber Akdeniz dâhil edildiğinde Avrupa ülkeleri, yeni kurulan Kuzey Amerika eyaletleri, Latin Amerika medeniyetleri, Karayipler ve Afrika arasındaki karşılıklı değişimin bağıni oluşturduğunu düşünmektedir. Pasifik bölgesinde barışın geri dönüşü, Japonya'nın ekonomik canlanması ve Tayvan, Kore, Singapur ve Hong Kong'da yeni ekonomik güç merkezlerinin ortaya çıkması ile Pasifik ticaretinin 1980'lerde ilk kez Atlantik ticaretini geçtiğini ve bu eğilimin devam ettiğini belirtmektedir. Yazar, Vikingler, Coğrafi Keşifler Çağı, Yeni Dünya Mübadelesi, Amerikan Devrimi, Napolyon Savaşları, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları ile Soğuk Savaş dönemlerinde Atlantik'in gerçek bir çatışma bölgesi olduğunu, geçmişe nazaran bugün Atlantik'in iş birliği ve barış bölgesi olduğunu vurgulamaktadır.

3. bölüm “Hint Okyanusu-Geleceğin Denizi”dir. Yazar, Hint Okyanusu ve Arktik Okyanusu'nun genel görünümünü değerlendirdiğinde, bölgeyi gelecekte dünya meselelerinde giderek daha önemli bir rol oynayacak alanlar içerisinde görmektedir. ABD'nin, bu yüzyılda Hint Okyanusu'nda daha fazla rol üstlenmesi ve Hindistan'ın yükselişinin jeopolitik açıdan dikkate alınması gerektiğini düşünmektedir.

Tarihsel süreçte değerlendirdiğinde Hint Okyanusu'nun en göze çarpan özelliği, sürekli savaş alanı olan Atlantik, Pasifik ve Akdeniz'den farklı olarak, öncelikle bir ticaret bölgesi olmasıdır. Bu nedenle günümüzde bile yoğun bir şekilde korsan faaliyetleri olduğunu belirtmektedir.

4. bölüm “Akdeniz-Deniz Savaşlarının Başladığı Yer”dir. Yazar, kitapta Akdeniz'i diğer denizlere göre farklı bir şekilde tasvir etmektedir. Yazara göre, insanlığın denizlerdeki jeopolitik yolculuğu, Akdeniz'in sularında ciddi bir şekilde başlamıştır; insanoğlunun okyanusun dalgaları arasında yüzdüğü yüzyıllar boyunca, denizcilerin yarattığı ve denizde savaş fikrini mükemmelleştirdiği yer Akdeniz'dir. Başka hiçbir su kütesinin erken küresel tarihte böyle merkezî bir yer iddiasında bulunamayacağını ifade etmektedir. Boğazların (Cebelitarık, Çanakkale ve İstanbul), Kuzey Afrika çölünün sahip olduğu düz arazisinin, Nil'in zengin deltasının ve Süveyş'in, Akdeniz'in tarihi, siyaseti ve kültüründe sürekli bir rol oynadığını düşünmektedir. Akdeniz'in merkezî konumu, hem doğu hem de batıdaki mükemmel limanları sayesinde tarih boyunca ticaret denizi olduğunu, bu nedenle de savaşlara neden olduğunu vurgulamaktadır. Akdeniz'in, Osmanlı döneminde Hristiyan ve Müslüman nefretini hatırlatan hassas deniz savaş alanı olduğunu ifade ederken NATO üyesi olmalarına karşın Türkiye ile Yunanistan arasında devam eden gerilimlerin bu durumun devamı olduğunu iddia etmektedir. Yazar, hâlihazırda Doğu Akdeniz'in jeopolitik anlamda çatışmalara ortam oluşturduğunu düşünmektedir. Stavridis, bölgede iş birliği operasyonların altını çizerek, NATO ve ABD'nin bölgede oluşan yasa dışı göçmenlerin oluşturduğu tehditler başta olmak üzere diğer tehditlere karşı iş birliği yapmasının zorunluluğunu vurgulamaktadır.

5. bölüm “Güney Çin Denizi-Olası Bir Çatışma Bölgesi”dir. Yazara göre, Güney Çin Denizi, Karayipler kadar büyüktür ve devasa ekonomilerle çevrilidir: Çin, Vietnam, Malezya, Endonezya, Filipinler ve diğerleri. Herhangi bir yılda dünya deniz ticaretinin yaklaşık yarısı, sıvılaştırılmış doğal gazının yarısı ve belki de deniz yoluyla taşınan ham petrolün üçte biri Güney Çin Denizi'nden (GÇD) geçmektedir. GÇD bölgesinin en önemli aktörü, son 20 yılda önemli bir yükselişe geçen Çin'dir. Çin, GÇD'de komşuları ile sürekli bir rekabet halindedir. Bu rekabetin de sebebi elbette ki denizde bulunan balıklar ve hidrokarbondur. Bölgedeki yeni bir rekabet alanı da Çin'in denizde yapay adalar inşa etmesidir. Çin, GÇD'deki hedeflerini dokuz çizgili hat olarak adlandırdığı doktrinle açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Çin'e göre bu hat boyunca kapsam içerisinde bulunan alanlarda Çin, egemenlik hakkına sahiptir. GÇD, küresel ekonominin sorunsuz bir biçimde işlemesi için de çok önemli bir bölgedir. Dünyadaki yıllık ticaretin beş trilyon dolardan fazlası bu alandan geçmektedir. Çin'in artan savunma harcamaları ve bölgedeki faaliyetlerinin yanında bunlara ek olarak bir de Kuzey Kore sorunu gibi önemli bir sorun bulunmaktadır. Yazara göre, Doğu Asya'daki silahlanma yarışı, dünya ticareti için stratejik bir deniz yolu olan Güney Çin Denizi'nde gerilimi artırmaya devam ettirdiğinden, uluslararası toplumun bu bölgeye müdahale etmesi gerekecektir. Bu nedenle ABD, Güney Çin Denizi'nde kıyısı olan devletlerde, askerî üslerle bölgedeki varlığını sürdürmeli ve Çin'e karşı koymak için ise Güney Çin Denizi'ni önemli bir denizcilik faaliyeti bölgesi olarak görmelidir.

6. bölüm “Karayipler-Geçmiş Takılıp Kalan”dır. Yazar, Karayipler Denizi'ni, sömürgeleştirilmesinin ardından ticaret gemilerinin “Tropik İpek Yolu” olarak tasvir etmektedir. Yazar, Orta Amerika ülkelerini

dünyanın en tehlikeli ülkeleri olarak tanımlanmakta, uyuşturucu ticaretinin de bu durumun nedeni olduğunu vurgulamaktadır. Yazar, ABD'yi eleştirerek, bölgede çete kültürünün oluşmasına önderlik ettiğini, bu ülkelere sattığı silahlar nedeniyle şiddetin arttığını belirtmektedir. Kolombiya, uyuşturucu ticareti sebebiyle Karayiplerin en sıkıntılı ülkesi olarak tanımlanmıştır. Yazar, bu bölgenin ABD'ye yapılan uyuşturucu ticaretinin de kayda değer bir geçiş noktası olduğunu, daha kuzeyde bulunan Panama Kanalı'nın ise Amerikan ekonomisinin kalbi olduğunu belirtmiştir. Monroe Doktrininin yayımlandığı dönemde ABD'nin bölgede donanmasının yetersizliği nedeniyle etkisiz kaldığını, zaman içerisinde de bugünkü gücüne ulaşarak gerçek anlamını bulduğunu belirtmiştir. ABD'nin bugün bu doktrinin takipçisi olması gerektiğini vurgulayarak, bölgede yolsuzluk ve şiddetle mücadele için bir strateji izlenmesi yönünde tavsiyede bulunmaktadır.

7. bölüm “Arktik Okyanusu-Umut ve Tehlike-Arktik Okyanusu'nun Vadettikleri-Tehlikeleri-ABD'nin Ne Yapması Gerekiyor”dur. Yazar, Arktik Okyanusu'nu, diğer denizlerle kıyaslandığında kayda değer bir aktif savaşın yaşanmadığı bir coğrafya olarak tanımlamaktadır. Arktik Okyanusu'nun dibinde yer alan kaynaklar bugün ve gelecekte birçok sorun ve çatışmaya kaynaklık edecektir. Denizin karmaşık yönetimi bölge için diğer bir tehlikedir. Arktik Okyanusu'na kıyısı olan beş büyük toprak sahibinin (Rusya, Kanada, ABD, Norveç, Danimarka-Grönland) bölgedeki ulusal ve uluslararası rekabeti, bugün olduğu gibi gelecekte de bazı gerilimlere neden olacaktır. Bölgedeki üçüncü tehlike jeopolitik rekabettir. NATO ülkeleri ve Rusya arasındaki ilişkiler kötüye gittikçe Arktik Okyanusu giderek bir soğuk savaş alanına dönüşmektedir. Yine bölgede meydana gelebilecek çevre sorunları, buzul erimeleri ve sonrasında meydana gelebilecek metan gazı salınımı dünya için büyük tehlike arz etmektedir. Rusya, Arktik Okyanusu'nu her zaman, diğer ülkelerin önemseydiğinden daha fazla önemsemiştir. Rusya, nükleer balistik füze denizaltılarına üsler kuracak ve bölgede konuşlandığı birliklerin sayısını arttıracaktır. Bunların yanında Ruslar, kuzey kutup bölgesinden geçen kuzey deniz rotasını kullanarak Avrupa ile Asya arasında % 40 civarında yol ve zaman tasarrufu yapacaklardır. Kanada her zaman kendini Kuzey Kutbu'nun koruyucusu olarak görmüştür. Kanadalılar, Arktik Okyanusu'nun kontrolünün NATO'ya verilmesinden ziyade Arktik Konseyine verilmesini istemektedir. İzlanda, Arktik Okyanusu için önemli bir bölgedir. Çünkü Grönland-İzlanda-Birleşik Krallık arasındaki bölgede var olan boşlukta batmaz bir uçak gemisi olarak görülmektedir. ABD'nin Arktik Okyanusu macerası, Rusya'dan Alaska'nın satın alınması ile başlar. Soğuk Savaş döneminde Arktik Okyanusu, Amerikan ve Rus nükleer denizaltıları için işlek bir geçiş noktası olsa da 2009 yılına kadar ABD, Alaska ile ilgili bir tane bile politika geliştirmemiştir.

8. bölüm “Kanunsuz Deniz-Suç Mahalli Okyanuslar”dır. Yazara göre, okyanuslarda işlenen suçların çeşitleri çok fazladır. Bunlardan bazıları; korsanlık, uyuşturucu kaçakçılığı, zehirli atıkların denize boşaltılması, silah kaçakçılığı ve yasa dışı balıkçılıktır. Korsanlık, okyanuslarda işlenen suçların belki de en tehlikelidir. Yaklaşık 3000 yıllık tarihi olan korsanlık, günümüzde Hint Okyanusu ve Afrika'nın kuzeydoğu açıklarında, Gine Körfezi, Malakka Boğazı ve bir dereceye kadar da Güney Çin Denizi ve Karayiplerde görülmektedir. Yazar, korsanlık faaliyetlerinin küresel taşımacılık ağında sebep olduğu zararın 15-20 milyar dolar civarında olduğunu söylemektedir. Okyanuslarda yaşanan diğer bir problem

yasa dışı balıkçılık faaliyetleridir. Balıkçılık 225 milyar doları aşan muazzam bir küresel piyasayı oluşturmaktadır. Dünya çapında balıkçılıkla ilgili artan potansiyel jeopolitik pozisyon özellikle Doğu Asya ve Pasifik'te gerilimi arttırmaktadır. Yazar, ABD yönetimine BM Deniz Hukuku Sözleşmesi kapsamında kamu ve özel sektörle koordinasyonun sağlanması ve hükûmetler arası iş birliği yoluyla uluslararası deniz iş birliği düzeyinin artırılması yönünde tavsiyelerde bulunmaktadır.

9. bölüm “Amerika ve Okyanuslar-21. yy. İçin Bir Deniz Stratejisi-Korsanlık-Balıkçılık-Çevre-Biz Ne Yapmalıyız”dır. Yazar, son bölümde Alfred Thayer Mahan'ın biyografisi hakkında bilgiler vermektedir. Yazdığı veya editörlüğünü yaptığı yedi kitabın Mahan'ın klasikleri düzeyinde olmadığını kabul etmektedir. Mahan'ın Deniz Harp Okulunda vermiş olduğu dersler bir dizi klasik kitaba çevrilmiştir. Yazara göre, Mahan'ın düşünceleri, Başkan Theodore Roosevelt ile diğerleri tarafından beğenilmiş ve derinden özümsemiyle de 21. yüzyılda Amerikan deniz gücünün temelini oluşturmuştur. Yazar, Mahan'ın ulusal gücün, bir devletin üç ana vektörü boyunca dünya okyanusları aracılığıyla angajmandan kaynaklandığına dair temel teorisini izleyerek ve değiştirerek, 21. yüzyılda Amerika için bir deniz stratejisi önermektedir. Yazar, önceki bölümlerde yapılan analizlere dayanarak, ulusal bir denizcilik stratejisinin güncellenmesi ve uygulanmasının önem arz ettiğini belirtmekte, bu nedenle ulusal güvenliğin sürdürülmesini tavsiye etmektedir. ABD'nin, ana vatani savunma, gücünü dünyaya yansıtmaya, caydırıcılık yeteneğinin sürdürülebilir olması için donanmasının deniz üstünlüğüne sahip olması gerektiğini eserinde sık sık dile getirmektedir. ABD'nin deniz yolları üzerindeki küresel ticaret, iletişim ve seyir özgürlüğü için bunun bir gereklilik olduğunu vurgulamaktadır. ABD'nin denizcilik stratejisinin çok önemli olduğunu, deniz gücü varlığının kalıcı olması gerektiğini, bunu gerçekleştirebilmesi için müttefiklerinin iş birliği yapmasının bir ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Yazar, ABD'nin deniz gücünü geliştirmek ve kullanmak için imrenilecek bir konumda olduğunu, muazzam doğal kaynaklar ve nispeten ılıman iklim ile birleştiğinde, ABD'nin coğrafyasının, ülkeyi bir deniz gücüne dönüştürmek için belki de en iyi koşullara sahip olduğunu iddia etmektedir. Yazar, ABD'nin “Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi”ne taraf olmamasının denizcilik politikası ve stratejisi açısından sıkıntılar doğuracağını iddia etmektedir.

Tanıtımı yapılan kitabın temel dokusu, çeşitli durumlarda karşılaşılabilecek jeopolitik soru ve sorunlar ile ilgilidir. Kitap, ABD'li bir deniz subayının dünya okyanuslarına ABD'nin jeopolitik bakış açısını yansıtırken stratejik bakış açısı ile tarihsel ilişki kurarak kara medeniyetlerinin denizcilikle olan ilişkisinden nasıl ve neden etkilendiğine açıklamalar getirmiştir. Yazarın, kitapta sorunların çözümü ile ilgili verdiği cevap ve tavsiyelerin kişisel ve pratik bilgilerinin yanında deneyimleri ve akademik bilgisinin bir karışımı olduğu görülmektedir. Özellikle Stavridis'in otobiyografik metin içerisinde, yeri geldiğinde okuyucuya aktardığı anekdotları metnin inandırıcılığı üzerinde etkili olmaktadır.

Kitap dili oldukça akıcı ve okuyucular tarafından kolayca anlaşılabilir niteliktedir. Ayrıca kitabın akışında tekrarlara yer verilmemiş olması, okuyucuya kolaylık sağlamaktadır. Diğer yandan kitabın çeviri ve baskı kalitesi, okunuşuna katkı sağlamaktadır. Ana hatlarıyla, konuların ortaya konulması, denizlerin tarihsel geçmişi hakkında bilgilerin verilmesinin yanında konu içeriğinin eski ve yeni haritalar verilerek desteklenip içeriğin zenginleştirilmesi, önümüzdeki dönemde bu coğrafyalarda gelişmesi muhtemel

olaylara yer verilmesi ve bu olayların okunmasına ilişkin coğrafya ve tarihin önemi üzerinden yol göstermesi açısından kitabın başarılı olduğu söylenebilir. Okyanuslar ve kıyılarındaki ülkelerin gelişimlerini tarih ve coğrafya üzerinden ele alan bu kitap, temel bir jeopolitik kitap olarak görülebilir.

Kitabın, bilimsel denizcilik ve jeopolitik söylemlere katkı yaptığı yadsınamaz. Ancak kitabın, denizlerde güçlü olan devletin uzun vadede karada güçlü olan devletlere üstünlük sağlayacağını anlatan *Deniz Gücünün Tarihe Etkisi, 1660-1783* isimli kitabıyla tanınan Mahan'ın çalışmalarının derinliği ile ilgili kıyaslama yapmak gerekirse eş değer bir eser olduğu söylenemez. Mahan, ABD'nin denizcilik doktrininde ve stratejik gelişiminde belirleyici bir rol üstlenmiş, ABD'nin denizaşırı ticaret ve donanma politikalarına önemli bir ilham kaynağı olan eserleri ile birlikte değerlendirildiğinde bu çalışmanın akademik anlamda yeterli olmadığı görülmektedir. Bu eserin, Alfred Thayer Mahan'ın 1890'lardaki Amerikan denizcilik stratejisine ufuk açan fikirler zincirine günümüzde eklenmiş bir halkası olduğu söylenebilir.

Kitap, içerdiği konu başlıkları itibarıyla dikkat çekicidir. Amiral James Stavridis'in yazdığı bu kitaptaki görüş ve düşünceleri kitapta bahsi geçen devletler ve uluslararası kuruluşların askerî ve politik uzmanları tarafından ABD'nin bakış açısını çözümlenmek açısından analiz edilmelidir. Amiral'in özellikle Rusya, Doğu Akdeniz, Arktik bölge, Kuzey Kore, Çin, İran ve DAES'e yönelik yaptığı uyarıları dikkate alındığında bu coğrafyaların önümüzdeki dönemde risk düzeyinin yüksek olacağı görülmektedir.

Kitap, denizcilik, siyasi tarih, siyasi coğrafya ve jeopolitik alanlarına ilgi duyanları etkileyecek bilgilerle detaylandırılmıştır. Denizcilik tarihine veya denizcilik stratejisine daha az aşina olanlar da dâhil olmak üzere geniş bir okuyucu kitlesinin bu konudaki ihtiyacını karşılayacak bir içeriğe sahiptir. Eserin, lisans düzeyinde öğrenciler için yeterli olmasına karşın akademik camia açısından farklı seçeneklerle karşılaştırıldığında yeterli olduğu söylenemez.